

ХАЛЬМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Хальмг таньгъчин болн Элст балгъсна комитетсин
күч-көлсчирин депутатирин Таньгъчин болн балгъсна Советсин газет

№ 83 (2916)

1957 дж. сентябрин 11

| Үннь 20 деншг

Партийн сургъулин шин джилиг бүрдәмдэжтэгъяр эклхмн

Партийн сургъулин шин джил эклх цагас сар күтц уга хонгуд улдв. Эн төр цуг партийн кōдлмшин нег ончта аньгнь болдиг тоолал, мана кесг эклц партийн организац болн района комитетсик белдвр делгрүлдж йовцхана.

Сургъулин шин джилиг бүрдәмдэжтэ кевәр эклэд, коммунистирт, комсомольцирт, советск интеллигенц улст марксистск-ленинск теорий даслгъгьг өбдән ик чинртэгъяр, гүүнәр, коммунистическ тосхлтин ил кōдлмшләр ирлүлдж кехин төлө белдврт ик килмджән тавдж, бәәх дуту-лундсиг дарунь уурулх кергтә.

Сургъулин нидниик джилин түрүн нег сән дигнь—марксистск-ленинск теорий даслгъгьг эдл-ахун боли культурн тосхлтин төрмүд хагълдж күцәлгънләр бат залгълдата кевәр кегддж йовсн. Коммунистир улсин ик зувь ода партийн сургъульд бийснь дуран тухадж орлцдг, тигад эврәннь политическ медрлән өблүлдж, партийн политикиг күцәлгънләр өблө ноолдлгънд улм шунм-багар орлцдг болдж йовна.

Өдгә цагт партийн сургъуль бүрлалгънд олн янзс олзлгдг болдж, теорий даслгъна туск коммунистирин неквириг күтцүндь тетгдж болх эв-аргъ бәәнә. Партийн кружокс, семинарс, школмуд урлхасн кōдлмшән оньгдарулдж марксистск-ленинск теорий даслгъгьг өбдән чинртэгъяр, өдгә цагин неквириг тоолдж кецхадг болв.

Коммунистир болн советск интеллигенц улс бийснь дурарн альд политическ сургъуль дасхан йилгъдж авцхга зөвтә. Тим болдг болв чигн теднд чик сүв-селвг бгх керг мартгдх зөв уга. Партийн сургъулин шин джилд белдлгънә нег төрнә—эн кōдлмшиг күцәлгънәр кружокс, политшколмуд, семинарс гаргългъгьг чикәр келгън болджана,

Мана таньгъчин партийн организацин зергләнд шинәс орчхасн болн урднь олн джилин эргид политическ сургъульд эс орулдж авгдсн улсин тонь цōн биш. Эднә политическ медрлннь өблүлхд политшколмуд болн КПСС-н тууджинь даслгъна кружокс ик чинр зууджәнә. Болв, улгүрүлхд, Приозери районд, нег чигн политшкол эс гаргълдж. Яшалтинск районд болхла партийн туудж даслгъна кружокс бурдәх эс темдлгдлж. Иим йовдл хаджгър болджана.

Сургъулин шин джил эклт хагълдж, чикәр күцәх нег керг Хар газрт мал үвлзүллгънд одцхах коммунистирин политическ сургъуль бүрдәлгън. Совхозмудас болн колхозмудас кесг олн коммунистир мал үвлзүллгънүр йовцхамн, болв эдн ягъдж марксистск-ленинск медрлән цаарандан өблүлхән ода деерән тодрхалдж авцхгад уга. Приютненск болн Целинн райкомпартьс болхла эн төриг күцү оньгтан авцхасмн уга. Хар газрт бәәх коммунистир эврән бийснь теорий дасцхадг болсн зокалта болх, болв эднд сән консультант улсар нōкд бгх кергтә.

Советск интеллигенц улсиг марксистск-ленинск теорийәр агслгън--партийн организацин гарцан уга кергнь. Эн сургъуль бүрдәлгънд дуту-дундс бас бәәнә. Юстинск, Яшалтинск болн Черноземельск районд сургъулин шин джилд эднә политическ медрлннь өблүлгънә тускар кōдлмш ода чигн йилгъдж кегдәлго. Иим энлүг даруд чиклх кергтә.

Сургъулин шин джилд кесг олн коммунистир эврән бийснь теорий дасцхах болдж гарцхав. Эднд ик нōкд кергтә, лекц умшлгъ, семинар, күүндвр келгъ бүрдәлгъ өмнәснь белдхмн.

Нидниик джилин дамшлт олзлдж, сургъулин эн джилд селәнә эдл-ахун тодрха экономик даслгънд ик оньг өггдлжәнә. Район болгънд 3—4 семинар кōдлцхәхмн. Болв, энүгән дахулдж, полит-экономий даслгънд өгдг оньган сулдхмн биш, нег улү социализмин политэкономин девснъгинь даслгънд килмджән тәвхмн.

Партийн сургъулин чинринь уг сүүлднй йилгъх улс пропагандистир мōн. Эднә медрлннь, дамшлтинь өблүлхд сулдхвр угагъяр оньган тәвхмн. Мана таньгъч эн джил крайд гарсн сар хонга пропагандистирин курст 150 кү илгәх бәәсән күцәсн уга. Эн төлөд пропагандист улст сургъулин шин джил эклснәс авн семинар бүрдәдж, тасрлтан угагъяр цааранднь кедг болхмн.

Сургъулин шин джил эклх күртл багъ цаг улдв. Энүг сәәнәр олзлдж, партийн сургъуль бүрдәмдэжтэгъяр эклхиг тетгхмн.

Алдр Октябрин 40-ч өөниг уктдж

Тосхачин белг

Элст балгъсна тосхлтин линейн управленд беш келгънә мастер болдж Стручко Василий Васильевич кōдлнә. 21 джилин эргид мастерәр кōдлджәх Василий Васильевич эн кōдлмшин эв-аргъгьг дегад сәәнәр меднә. Тосхлтин линейн управленд, селәнә эдл-ахун управленд дōнъ болдж 4-д пәртгә 6 бәрджәх герт үр Стручко гертән дахулдж беш кедж йовна.

Эн гермүдт 24 беш кергтә. Кеджәх кōдлмшән шундж, 17 хонгин дунд 17 беш кедж өдрә норман 180—190 процент күйәв.

Василий Васильевич, Раиса Матвеевна хойр ода 7 беш долан хонгин дунд дуусхар гүдждж кōдлжәнә.

Шин кино-театр тосхгдджана

Элст балгъснд өдр ирвәс шин гермүдин эрс өбдән өндәлдж, шин уулынц гарч, тосхлтин кōдлмш улм гүүдәд йовна. Тедн дунд Элстин кōкрен роц дунд хойр давхр, 400 күүнә ормта зунар кино гаргългъ кино-театр бәргдлжәнә. Эрс тәвлгънә Б. Тодаевин бригадт 15 күн кōдлнә. Эврәннь залху уга кōдлмшәр эн бригад өдрә кемджәгъяр күн болгън 2,5 кубометр эрс босгъхин орчд 3,5—4 кубометр күргдж босхдж, норман 135—145 процент күцәлхәнә.

Таньгъчин культур өблүлгънд эн багъчуд боли комсомольцнр чидлән нōл уга, шундж кōдлцхәнә.

ЭЛЬДАН ЭРДНИ.

Западн района 112-ч номертә совхозин күч-көлсчнр дунд үр А. И. Никольская ик гилд тоомерта күндтә күн. Ур Никольская Кировск дундн школд завуч кōдлнә. Бичкүдт сургъуль-сургъмдж дасхасн талдан, эн багш күч-көлсчирин депутатирин Хальмг таньгъчин Советин депутат болд ик гилд кōдлмш күцәнә.

ЗУРГТ: А. И. Никольская.

Астахова Р. фото.

Алдр Октябрск Социалистическ революцин 40-ч джилин өөн өөррдж йовна. Советск олн-әмтн эн алдр байрин өдрт сән белгтәгъяр ирхәр соцдөрлдәгъән улм өргәр делгрүлдж кедж йовцхана.

Хальмг таньгъчин күч-көлсчнр! Улм шин диилврмүд бәрдж, өөнин байрт нерәдгч кōдлмшин үзмджсән өдр ирвәс холвцхатн!

Тоомерта хөөч Бурданък

Приозери района „Северный“ совхозд ах хөөч болдж Морхадьков Бурданък айта сәәнәр кōдлдж йовна. Бурданък 62 наста, тер бийнь серглннь-дерглинь, кōдлмшән кинән. Гольшг, бийәрн бахмдж кедг уга эн күүнә йовлннь сонь-сәән.

Угата хальмг күүнә кōвүн, Бурданък хөрн гурвта настадан сән дурарн Улан Аәрмин зергләнд орад, цагъачудла нертә кевәр дәәлләд, кесг күчтә ноолдана болн диилврн хаалгъ давсн. Гартан селмтә Морхадьков төрсн йосан дотр-дундин өшәтн-дәәснәс болн газдин булагъачнрәс харсад, нег мōслдж ноолддж йовсн.

1921 джилд Морхадьков Бурданъкд, дәәнә нег йовдлд орлх хаалгъ харгъв. Орн-нутгин Революционн Дәәнә Советин даалгъврар тер цагт Моньгълин газрин агъуд тугдж йовсн барон Унгернә деермч бандла ноолдхн төлә, дәәлдж йовсн аәрмәс кесг хальмг улс йовулгдсн бәәсн. Эднүг залдж, ахлдж йовсн зөргтә, шамдгъа командир Василий Алексеевич Хомутников, комисарнь Харти Бадеевич Кануков йовсн. Командованә даалгъвриг эдн нертә кевәр күцәсн.

Морхадьков, Моньгълас хәрлж ирәд, баячудт заргддж йовсн, коллективизацин цагт болхла, эврә бәәрн газртан колхоз бүрдәгъачнрин негнь болсн.

Малчнрин дөрлдән

Яшалтинск района „Заветы Ильича“ гилд колхозин малин фермин кōдлчнр, мах, үс боли тос гаргългъярн өөрхи джилмүдин эргид Америкин Соединенн Штатсиг күцх гисн Коммунистическ партин дуудврт үзмджтә сән кōдлмшәрн хәрү өгчәнә. Государствд үс орулдж өглгънә зурагъан таньгъчд түрүн болдж күцәлә. Эдл-ахун джилин арвн сарин эргид саадг нег үкр болгънд, ниднин джил саагдснәс 256 литр үсн икәр авгдв.

Күч-көлснә ончта сән диилвр, саальчнр Евдокия Карюк болн Татьяна Хмелевская хойр бәрихәв. Алдр Октябрин 40-ч джилә өөн укддж дөрлдәд, эдн үс саалгъна джилә зурагъан болзгаснь хойр сар эртәр күцәлхәв. Антонина Ларина фермд шин ирдж кōдлжәнә. Укр саалгъна эрдмиг эн саальч амрар дассн уга. Антонина Ларина эврәннь иньгүдәсн кесг дакдж сүв-селвг, дōнъ-тус үзен болдг. Саальч Хмелевская, үкр ягъдж сәәнәр саахиг, талдан саальчас, үкр ягъдж хәләхиг

Морхадьков—гольшг күн, бийиннь тускар юм келхш. Эн хөөчин үвлзньгдн олувдн. Ах хөөч Бурданък, ясгдәд белкегдсн кошар, дигтә-даратагъяр овалчксн өвс манд үзүлв. Ода хөөчин бригадин чледүд үвлдән бәәх герән белддж, мал услх худгуд цеврлдж, диглдж авхар зүткдж бәәнә.

Селәнә эдл-ахун цааранднь өсгдж-өргджүлхн тускар кесн, партин болн правительствин дуудврт, дамг хөөч үзмджтә сән кōдлмшәрн хәрү өгчәнә. Нидн джил эн хөөч малан үвләс нег зигн гару угагъяр гаргъта. Эн джил Бурданък хөөдиннь төлиннь сәәнәр авхулв.

Ноос государствд орулдж өглгънә зурагъан давулдж күцәсн. Государствд өггдсн каракуль хүрсхин 93 процентнй йилгъән сән чинртәгъяр өггдв. Ода Бурданък Морхадьковин хөөдннь, сән чинәтә, таргън-цатхлннь бәәнә.

Искусствени кōг тәвлгънә пункт сәәнәр бел кегдсн бәәнә. Эн дамг хөөчин өбр кōдлдж йовх Павел Батаев, Петр Морхадьков ахта, хөөч Морхадьковин гарт искусствени кōг тәвлгънә боли хө ягъдж хәрүлгънә дамшлт меддж дасджана. Морхадьковин бригад искусствени кōг тәвлгъгьг боли үвлд сән белдвр келгъгьг бүрдәнъгъү сәәнәр күцәлдж, Алдр Октябрин 40-ч өбнд сән белг белдджәнә.

М. ХАРЦХАЕВ.

сурдг билә. Ларина тиггәд арднь орад, сәәнәр хәләдж асрна ашдан фермдән түрүн ормсн негиг эзджәнә.

Зунн хагсу ганьгта өдрмүдт үкрин үсн багърх биш нам өсәд йовв, тегад үкр болгънас ут-туршдан, 2400 литр үсн саадж авгдв. Энн—үкрч Иосиф Бухмиллерин шунлтта сән кōдлмшин аш болджана.

—Цуг үкрчнр болн саальчнр Алдр Октябрин 40-ч джилн өбнд нерәдсн дөрлдәнд орлцад, государствд үс, тос икәр өгхәр зүткджәлхәнә,— гилд фермин гардач үр Березовский келнә.

Ирх үвлд белдвр кедж, фермин өбр эрдн-шишән силос дардж, үвлзньгүр өвс зөбдж авсн бәәнә.

Саальчнр Хмелевская, Карюк, Ларина, тугълчнр Руденко болн Плет, үкрч Бухмиллер сентябрь болн октябрь сард саалин үкр болгънас 400—500-д литр үс саадж, тугълмуд гару угагъяр хадгълхар ноолдджәхәнә.

А. ПАВЛОВ.

Малд хот-хол белдлггиг улм гүдждрэхмн

КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмүдин Совет „Хө бсг-лггиг болн ноосна гарциг цааранднь бсгдж-бсгдждүлхн тускар“ — гисн бичгтэн селан-а эдл-ахун кодлчнрин өмн колхоз, совхоз болгынд хон малин толгын тоогынн ик-дүлх, хө бсгхн болн ноос гаргьд авлгйна тускар урднь кесн зурагын дакн шинэс халджд, сольхмн, — гидж тбр тавцхасмн.

Мана партин XX-ч хургин шидврмүдәр болн Алдр Октябрин 40-ч бониг тоомсртагьар тосхин кергт омгшрсн Восточн МЖС-н механизатор-муд Хар газрт хөбдиг элвг хоттагьар үвлзүлхиг тетгхәр седд, урдк джилмүдәр болхла сәәнәр, бүрдәмдждтгьәр малин хот белдлгг кеджәнә.

Өвс халдгйна зурагын МЖС 80 процент күцәв, энүгән дахулн өвсән машингьәр шахджд боогьад, хөбнә үвлз-нүгүр зөбдждәнә.

Яшалтинск района „Новый мир“ колхозин эклц парторганизацин селләтр И. Смолянкә толгьачта полевой бригадин дөнүгьәр мана МТС, Манкаев Николай гарьджд йовх комсомольск-багьчудин тракторн бригад өдр-сө уга малин хот белдждәнә, терүгән машингьәр шахад, үвлзнүгүр зөбдждәнә. Иим кодлмшин ашдн джилдән малдан күрх өвсән белдчкәд, колхоз ода түрү-зүдү, аюлин цагт кергтә көрнх кехәр өвс белдждәнә.

Комсомолец Манкаевин бригадин трактористр өвс халдгйна, өвс машингьәр шахджд

боолгйна болн өвс үвлзнүгүр зөблгйна өдрә норман 200 процент күргджд күцәдждәнә. Энүнд тасрха сәәнәр кодл-дждәнх комсомольцир А. Сопов, В. Сангаджиев болн трактористр Н. Манджиев, М. Мизенко эдн өдрин норман 200 процентәс давулжд күцә-нә.

Өвс белдлггнд бригад иим элдв ик диллвртә болдгнх „Новый мир“ колхозин эклц парторганизацин селләтр үр И. Смолянкә бүрдәмдждтә гар-двр тетгснд болн колхознику-дин ни-негн кевәр, сәәнәр кодлснд бәәнә.

Малин хот-хол зөблггнд сәәнәр шунджд кодлснх шофер-мүд Г. Пашин, Г. Иванов, Н. Бланко, И. Неговода, А. Никитин болн трактористр В. Овчаров.

Бригадс сәәнәр кодлггнх — колхозин правленх колхозни-кудт оньган өгәд, тедниг бәәх бәәрәр, идх-уухарнх болн сергмджд-амрлгйна кодлмшәр тетгсн учр. Эн бригадин учт-чик үр В. Черненко эрсин газет гаргйна, үзмджин доск, „боевой листок“ цагланх гар-гьад, олд дунд газетс, таасм-дждта дегтр умшджд цәәлгьджд өгнә.

Алдр Октябрин 40-ч бонд нерәджд бийдән авсн соци-листическ даалгьврән Манкаевин бригад 100 процент кү-цәгьад, ода зурагьасн даву-лжд кодлмшән кедждәнә. Эн бригадин трактористр М. Ми-зенко эврәннх бийдән авсн даалгьврән цуг зүсн кодлм-шәри давулжд күцәдждәнә,

августин 20-д 700 гектар газр хагьлх зуран орчд, 1100 гек-тар күцәчкв.

Малин хот белдлггяр му бишәр Элстин, Сталинә нертә колхозин 5-ч болн 11-ч но-мертә тракторн бригадмуд код-лждәнә (бригадирмүднх үүр-мүд А. Чумак болн Чебаков). Болв эн хойр бригад энүнәсн сәәнәр кодлмшән күцәхмн би-лә, энүнднх полевой бригадир А. Донцов гемтә. Эн хойр бригад түрүн эклджд кодл-нәсн наарән Донцовас икд угагьар кодлә, трактористрнрт зәрмдән 2—3 өдр хотинх, уух усинх күргджд өгхш, брига-дирнх бийнх долан хонган үзгджд ирхш. Иим дуту-дунд кодлмш эн бригадмудг бәәхиг медә бәәсн колхозин ахлч Сафонов болн колхозин эклц парторганизац учртан авч, оньган өгхш.

Эн учрар малин хот белд-ггнә кодлмшән, кодлждәх улсин хот-хоолинх болн бәәх бәәдлинх ясерлгтха гидж КПСС-н балгьсна комитет Сталинә нертә колхозин пра-вленәс некх зөвтә.

Алдр Октябрьск социали-стическ революцин 40-ч джи-лә бониг сән диллвртә тосхин төләд Восточн МЖС-н меха-низатормуд малин хот белд-ггнә кодлмшгиг улм сәәнәр кегьад, аргь-эвән күццднх олз-лад, хамг кодлмшән тоомср-тагьар күцәхәр ноолдждәнә.

Э. ШУГРАЕВ,

КПСС-н Яшкульск райкомин Восточн МЖС-н зональн селләтр.

Советск негдгч танк кегдсн газрт

ГОРЬКИИ. (ТАСС). Орн-нутгт ики кезәнә тосхгдсн, машинс кеджд гаргьдг „Крас-ное Сормово“ завод 37 джил урд советск негдгч танк кеджд гаргьсн. Терүг В. И. Ленинә даалгьврар кесми, кодлмшчн-рин селвгәр, тер танкд „Сулдх-врин төлә ноолдач В. И. Ленин“ гиджд нер өгсми. Эн танкар, заводт кедджд гаргьсн оньг-дан чигн даяч машиндәр сове-тск даячир шин тогтсн соци-листическ республикин бшәг-нриг күүчсми.

Төрскән харсгч Алдр даянә джилмүдг чигн сормовичнр Советск Аярминнх даалгьвриг туурмдждтагьар күцәсми. 33 сарин туршар тедн Харслган Государствени Комитетин Ул-ан Туг гарган бәрдждәсми.

Заводин коллектив ода бийнх урднх күч-көлсән әрвл уга кодлжд йовсн авьасар эн ца-гин өдрмүдт чигн чидлән хар-мил уга кодлждәнә. Урднх даянә уулдврт кергтә техник кеджд гаргьдждасн улс ода по-точн-позиционн кевәр хагсу ачлгь ачдг, 2000 тонн даадг те-плоходмуд кедждәнә. Заводин керм зогсдг газрт ода, әмт зөбдг, 2700 мөрнә чидлгә хо-йр дизель-элекгроход дуусгд-ждәнә. Шидр Идждл гол деер әмт зөбдг шин, ик хурлар йовлг, усн дор дживртә керм гуудг болв. Терүг кеджд гар-гьснх — Сормовск инженермүд.

Танкистрин өдриг сормо-вичнр, августин программан ик диллвртәгьәр, сентябрин графикән күцәджд тосв.

Партизанмудин бумбин өөр

АГИНСК. (ТАСС). 18-ч джил билә. Американско-японск импе-риалистрин зарцатаман Семе-новин бандла, Сергей Лазо командиртә Улан гвардейск церг цусан асхлдсн дә кед-ждәлә. Нег ик күнд, чидл тегш биш даянд, 1918 джилн ав-густ сард 33 партизан цагьан гвардейцирин гарт бәрдсми. Кесгтән зовагьад, энлүлждә-гьад, Агинск селәнә өөр (ода Агинск бурят-монгольск ке-лн-әмтнә округин центр) тед-ниг хаджд алсми. Тер партизан-мудин оршагдсн цогц деернх ода элдв ик бумб бәәнә.

Энүнд әмтн олар цуглрә веноск деернх тәвлгн бол. Эн олд-әмтн хурлггнд парти-занмудин элгн-саддунд, үр-днүгснх, кодлмшчнр болн уулд цергләчнр, колхозникуд болн сургьульчнр, орсмуд болн бу-рят улс ирцхәв. Советин йос-на төлә ноолдачнрин неринх сергәджд кесн митинг деер, хаджд алгдсн партизанмудин негнәннх — Кузьма Гаврилович Измайловин ду күүкн О. Г. Измайлова, Агинск окриспол-комин ахлч үр Косыгин, нань чигн улс босджд уг келцхәв.

А. МАСЛОВ.

Урд ямаран бәәсми

Цаг өнүгрх дутман олд-зү-сн зовлнх улм икдсн болджд тоолгдг билә. Хальмгин олд күч-көлсчнрин тер цагын му джиргьл-бәәдлнх иим бәәсми. Сән джиргьл ирх өмнән ицг уга, тесджд болшго муугьин зовлнх. Тер ицг джирлггнх мет нүднә харанд нег үзгдәд, теегин ик агьуд харанх тас-рал бәәхлә, угатә хальмг күн хойр дам муугьар зовдг бәәсми. Тегәд у теегин көвүн, цогц махнх баргдад, омгнх шантрад бәәдг билә.

1914 джилд ик байн орн-нут-гсн капиталистр болн по-мещикүд күүнә газр эзлхәр, эднә үлмәд болн теднә коло-ний болджд бәәсн багь орн-нутгудиг улм цааранднх да-дждлгьан икдүлхн төлә хоор-ндан делкә хувалжд авхар, кесн нарт делкән дән эклснәс авн, хальмгин олд күч-көлсч-нрин зовлнх улм икдсн болдг. Арасән хаана болн энүнә бая-чудин олд-әмт даджрх, тедниг эврәннх үлмәдән орулжд авх кишго ховдг уханх наатк орн-нутгудин баячудин ховдг уханас багь биш, нам хойр холван ик бәәсми. Тегәд тедн нарт-делкә даянә хөбн хувал-ггнд Арасән кесг сай күүнә әм хорагьад бийдән сән, байн-бәәхтә газр буладжд авхар се-дждәсми. Хаана йосна Арасә эн даянд Гермәнә болн түүнә нөкдирин өмнәс ноолдсми. Арасән кодлмшчнр болн кре-

стьянмуд аргь уга болад бая-чудин төлә даянд орсн болдг. Дән удзар татгдад, кемдждән уга ик гару гарснд түрү-зүдү болн гемин ширг болсми. Хальмгин күч-көлсчнр элд-ахугьар болн күүнә әмәр әвртә ик гарула харгьв. Кесг олд мал багь үнәр фронтсар, церг тетгхәр илгәдлә.

Хальмгин зөбр — мал зөвр багьрв. Хальмг угатә олд-әм-тнә му бәәсн элд-уш улм му-урв. Теегин хальмгин мал багьрхла идг хогнх чигн ба-гьрв, үмсх-зүүх, эд-таврар тетглггн муурад нам шалвр кедг чигн элд олшго болад үвл-зун уга нека шалвр үм-сдг болчхав. Тер дотр мууг-гьин зовлнх үзсн мал халәдг улс: үвлин хори киитнд ха-гьрха ишкә герт, дулан хувцн уга, зун гань халунд, нам-рин киитн салькнд цокгдад, гесндән уудг хот, үмсдг хув-цн уга, үкр, хон, мөрнә ард дахад йовджд, эмчин халәц уга, әмд күүнд дөнх-тус бол-на гидгнх ямаран юминх медл уга үкцхәдг билә. Олд-әмтнә эрдм-сургьуль бөбдлүлггнә болн теднә эрүл-мендинх хар-лгйна төрмүд тер цагт уга билә. Школмуд кодлждәх-уга-гьинх, әмтнд күүнә эмчин дөнх кегдждәхинх, әмтн яма-ран хот ууджахинх, ямаран хувц үмсдждәхинх кен болв чигн ухалх биш, нам тиим сана зүүдг күн уга билә. Цуг

эн ик чинртә төрмүд теднә бийсднх даалгьсн цаг бәәсми.

Хаана правительствд Герма-нәлә дә кехд джил ирвәс зов-лнүгтә болад бәәлә. Тегәд тер цуг „талдан тохм әмтсиг“ тедн дотр хальмгудиг бас тыловой кодлмшт — (окоп мал-тх, мод чавч) авла. Кесг на-сна хальмг улс тингхд цуг-лудгдад, Прибалтийск губер-нийсүр илгәдгв. (Ода болхла Латвийск болн Эстонск ССР). Нег оньчнх, хаана правитель-ств тингхд хальмгудиг ты-ловой кодлмшт йовулхларн „Хальмгудиг тыловой кодлмшт өнүгьәр авлгн“, — гиджд зокал кеджд, нерәдг билә. Игджд дбрәцүлжд келснәс му дбрә-цүлггн бәәхнх? Хаана цергт мөрд авхарн, „Мөрдиг цергт агсггн“ — гиджд келдг билә. Иләр келхлә, хальмгудиг төр-скн орн-нутган харсулхар цергт авхарн хаана прави-тельствд „өнүгьәр авлгн“ гиджд келхәс нань үгмүд ол-дсн юмн уга, тернх хальмгиг күүнд эс тоолсна темлдг бол-на. Хальмг кууг мал-агьрус-нас дор санджах йовдл. Хаа-на йосна гол уханх тиим бәә-сми, хаана представительмү-дин халәцнх хальмг улсг бас тиим бәәсми. Хальмгиг „Тал-дан тохма улс“ гихәс биш, нань нерәр келдг бәәсн биш, эн нерәдсн хальмгиг куцц үнтә улсг тоолдго билә. Хаа-на йосн, байн күүнә көвүнә ормд угатә күүнә көвүн нә-мәдлгдәд, цергт йовхд зөв өглг билә. Ик байна көвүн болхла нам цергт цергллггнәс сулдг бәәсми. Хальмг улсиг

цергт йовулджах цагт, хаана представительмүдлә негдәд ад-вокат С. Баянов кесг идлгь идсн болдг. Баяновин некврәр, кесг цергт мордх наста байн улс гертән үлдәд, теднә ормд угатә улс окоп малтхар, мод-тәрхәр, күнд аца ачхар болн нань чигн олд кодлмш кехәр йовал, одсн газртан теднәс кесгнх цогцан үлдәцхәв.

Дасад уга газр болад, му хот-хувцта, күнд кодлмшт тесджд ядәд, тедн олар гемтәд, үкәд бәәсми. Тиигхләнх теднә кедждәх кодлмшин күцәвринх халәгьад, тедниг сулхал, ге-рүрнх тәвдг бәәджд. Теднәс олд күн гертән хальдвр гемтә ирцхәджд, өмннх болхла тиим гем теегин бәәрн улсг темд-глгджд бәәсми биш. Эрүл-менд харлгйна кодлмш теегин әмтнд уга болсна учрар, тер гемтә улсин зәрмнх үкәд, әмд үлдхәснх эрүл әмтнд хальд-врта гем тархав. Энүнә урш-гар хальмгуд нургьлжд му хальдвр гемтә гисн хадждгьр болн немер өгсн му халәц тин-гхд бәәсми. Зуг советск йосн ирснә хөбн олд әмтнә эрүл-менд харлгйна кемдждән уга ик олд-зүсн кодлмш кегдснд, бәәрн бәәсн хальмг улс эрүл болджд тер му гемәс гетлсн болдг.

1917 джилн февраль сард мана орн-нутгн күч-көлсчнр эврәннх Коммунистическ пар-тин гардврар, олд зун джилн эргцд угатә улсин цус, мах шимдждәсн, хаана йос хамх-лжд сольсн болдг. Хаана йосн хамхрсна зәнүг мана хальмг

теегәр, тер зәнүгиг олд әм-тнәс нуугьад бәәсн бийнх, иир тургәр тарв. Хальмг угатә улсин цус шимдждәсн нутг-дин болн әәмгүдин зәкрәчир, теднә дарук уул дгадждасн улс нег-негән дахад, кодл-ждәсн ормасн уга болад, бср-сн болдг. Теегин му хальмг түрүн болджд санапр киигьән авч, әвртә ик байр-бах кеджд, хан ширәгьәс буусн болн түүнә элчнр көбгдсн зәнүгд дүрклә. Эн болждасн уулд-врт хальмг улс әвртә ик чи-нр өгч, цааранднх Арасәд ямаран йовдлмуд ягьджд хар-хинх шиндждлжд халәцхәв. Юнүгәд гихлә, хальмг угатә күн хойр давхр даджрлггнд бәәсндән, түрүн бөджд, йосн сольсна хөбн эврәннх элд-уушин бәәдл ясрх угагьинх, баячудин мухлалдгьнас сулах угагьинх, революцин йосн түүнд политическ сулдхвр өгч, наадк әмгслә әдл кү кех угагьинх иир ик оньган өгч халәдг билә.

Болв хальмг угатә күүнә тер тоотнх йосн сольсна дару күүсн уга. Хаана йосн сольг-дсн бийнх угатә күүнә бәәдл-джиргьл сольвр угагьар, нег кевтән үлдв.

Юнүгәд гихлә, нойн, зәә-снх баячуд өмнклә әдл орм-дан үлдәд, йосан бәрәд, хуу-чн кевтән угатә улсиг мухла-лад бәәв.

Атомн дән болх аамшгин өмнәс, төвкнүн болн өслттә бәәхин төлә

Москва балгәсна учен улсин хург

Москва балгәсна учен улсин хург Союзин Герин Колонн залд сентябрин 6-д болснд, хойр миньгын күн цуглрв.

Эдн цугтан олн күмн-әмтнә сәәгынн хәәдж кәдлцхәдг, советск физик, химик, биолог, историк улс.

Нобелевск мөбрән лауреат академик Н. Н. Семенов эклцин үг келдз хургиг секв.

Атомн дәннә аамшг уга келдх бәәтхә, хәрн тугад кәсәд йовна гидж Семенов болс. Ниилгсн Келн-әмгсин Организацд ядерн селмиг уурулхин тускар, түрүн болдз энүг сөрдз үзлггиг уурулхин тускар күүндвр болдз зөвшәрлгын күцдз бәәхмн уга. Сүүлин цагт делкән цуг орн-нутгудин алдр учен улсин кесн научн секлтс олн күмн-әмтнд ик туста болхин орчд, теднд ик аамшг гархин булгд хуврн гүңж бәәнә.

Идн, советск учен улс болхла, мана правительств термо-ядерн селмиг келж гаргьлгын болн сөрдз хәләлгын нарт делкәд делгүдн уурулхин тускар цухрлтан угагьар ардн ордж зүткдз йовна гидж байрта кевәр келдз чаджана-вдн—гидж эн цаарандн заадж келв. Цуг орн-нутгудин учен улс делкән олн-әмтнә өмн ик даалгьврга болджахан күцдн меддз авч, нег ухан-седклд ордж, цугтан негддз, өдгә цаггин нег ик ончта төр—атомн дән болх хаалгын ягьдз теелдз болх төриг күүндз, хууульгь кецхәх зөвтә.

Трибун деер учен-физик академик Д. В. Скобельцын гарв. —Урана ядер болн тория йраг хувадж болхиг болн атомн күчиг салгьдз авч болх хаалгь олдж авсна хөбт бийдн йиргмджин чидлиг олн күмн-әмтнә бәәдл-джиргьлин ясрулхд олзлдж болхд төрүц шин эв-аргь олдсн. Болв энүг дахдж, атомн дән болх ик аамшг делкән олн-әмтнә өмн бас гарв.

Наукин улсин өмн, эднә күчкәлсәр гаргьдсн тоотиг, наукин өслтин күцвриг юуни төлә олзлгдз бәәх туск төрцән уга бачм кевәр зөгсджана—гидж Скобельцын угән йовулдз келв.

Өдгә цагт болхла атомн күчиг олзлдж, дә келж, хамг делкән зөбринь хамхлдж тарах зер-зев олдж гаргьлгьна өмнәс, салгьдз келхд атомн селмиг сөрдз хәләлгын уурулхин төлә болдз йовх джисән делкән учен улсин дунд өсәд өргдждә йовна. Эн төрин тускар Западн Германа ик нертә 18 учен улсин, Япона 400 учен улсин, США-н хойр миньгь гар учен улсин герчлгь кесн манд темдгә. СССР-н, Англин, Францин болн талин чигн орн-нутгудин ик олн учен улс тинм герчлгь сүүлин цагт кецхәв.

Канадин Пагуош гидг газрт болсн, учен улсин хургин чинринь академик Скобельцын заадж келв. Кесн герчлгьнд дән тедн дән болдгн нам цур уурулхмн, энүнә төлә дәннә зер-зевиг хурдар келж гаргьджихиг зогсах кергтә гидж келцхәсн.

—Кесг газрт соньсгдз бәәх учен улсин, дунь, эндр өдр мана хург деер чигн тер мет гарчах дун негдәд нег агьу күчтә некврт хуврхиг бидн күцх зөвтәвдн—гидж Д. В. Скобельцын угән төгсәв.

В. И. Ленинә нертә селәнә эдл-ахун наукин Цугсоюзин Академия академик В. М. Ключковскийд үг өггдв:

Атомн күчиг төвшүн бәәхин халхар олзлхд агьу ик эв-аргь гарч бәәхин тускар эн келв. Атомн күчиг дәннә халхас талданар олзлдж болхин хаалгын олхин кергт ардн ордж Советск Союзин болн талин кесг орн-нутгудин научн кәдләчәр кәдлдж йовна—гидж В. М. Ключковский келв. Йиргмджин нуучинь олдж, чидл-күчинь олзлгьнд радиоактивн изотопмуд ода бийн гарцан уга болн цән-уга ончта зер-зев болджана. Атомн ядрон гаргьлг герлн исследователь улсин гартн мал, тәрәнә тохминь хуурулхд агьу ик демсл болджана. Одр ирвәс атомн күчиг төвшүн бәәлгьнә хаалгьар, селәнә эдл-ахун, эрүлмендин халхд, промышленностин халхд олзлдж болх улмул шин хаалгь секгдз бәәнә.

Болв, дәннә зер-зевиг хурдар келж гаргьлгын, энүг дахдж атомн дән болад одм аамшг бәәх йовдл цуг делкән орн-нутгудин олн өмтнә ухан-седклинь салвлдз бәәнә.

Иим йовдл гарчакхн тускар СССР-н наукин кәдләчәр цуг орн-нутгудин учен улсур, гарчак ик аамшгиг уга кехин төлә чаньгьар, гүдждз ноолдхмн гисн дуудвр келжәнә.

Хургт эврәнн келсн угдән академикүд Н. Н. Боголюбов, Е. А. Косминский, Т. Д. Лысенко, К. И. Скрябин, СССР-н наукин Академин член-корреспондентс Г. Н. Сперанский, С. Н. Мергелян, П. Я. Кочина, РСФСР-н педагогическ наукин Академин йоста член А. А. Смирнов эдн, термоядерн селмиг сөрдз хәләлгын уурулхин төлә ноолдлгьнд орлцдз, эврәнн чидлән хармилго тәвхдән белнә тускар, Советск Союзин наукин кәдләчәр болхла—олн-әмтнә төлә кәдлхәс талдан төр угагьин болн төвшүн бәәхин төлә ноолдхин тускар келцхәв.

Хург нег дуугьар резолюц авб. Терүндн иигдз келгд-дждәнә:

„Дәннә зер-зевиг хурдар келж гаргьлгын зогслго бәәх болн ядерн селмиг хоршаджах йовдл сүүлин джилмудт болхла атомн дәннә аамшгиг йир икдүлв. Иим дән болснас цааран атомн күчнә тускар келдсн научн секлтс олн өмтиг хорахд чигн олзлгдәд бәәхин болджана. Атомн бомб хәгьрхла агьар радиоактивн юмар хордхмн, терн нарт делкәд деер ода бәәх улсг ик аамшггә болсн деерән, эднә хөбтк үйдн чигн ик аамшггә болхмн.

Цуг орн-нутгудин учен улсин, полигическ хәләцсн өч-оньгдан болдг болв чигн, зогсджих нег ик даалгьврн—ядерн күчиг дә келгьнд олзлсн цагт ямр ик аамшг гархин делкән общественностьд урдасн саглудж келдз өлггн, күмн өмтиг олар хорам эн селмиг уга кехиг болн энүг сөрдз үзлггиг уурулхиг күцх бәәсн цуг аргь-чидлән гаргьдз ноолдлгьн болджана.

Москва балгәсна учен улсин хургт орлцджих бидн тинм неквриг дөннджәнәвдн. Манд болхла, бас тер мет советск наукин наатк чигн кәдләчәр болхла, мана бәәдл-джиргьлин ах күцврн—мана алдр олн-әмтнә сәәгынн хәәлгьн, эдн бийсинн бәәдл-джиргьлән зогслтан угагьар ясрулхин төлә зүткдз йовхдн дөн-тусан күрглгьн, делкә дән-дадж уга, төвшүн, аамшг бәәхин төлә ноолдлгьнд чидлән тәвлгьн болджана.

Советск правительств ядерн селмиг уурулхин түрүн ишкд гидж энүг сөрдз үзлггиг цагтудәлго зогсахмн гидж өгсн сүв-селвг чик гидж бидн дөннәд, энүг девсн келж тәвд, куундвр келхә атомн дән болх аамшгиг уурулдж болх цуг делкән зөвшәл келж болхмн гидж тоолджанавдн.

Мана тоолврар болхла. Ниилгсн Келн-әмтсин Организац мөнкин күүндвр кегьд бәәдгән уурад, йоста тодрха үүлдврүр ордж, зер-зевиг багьрулгь болн делкәд дән болх аамшг бәәгьд бәәдгиг йостагьар уурулгьгиг күцх зөвтә.

Советск учен улс дән болхиг зогсдз болхмн, тиггәд атомн күчиг, реактивн техникин күцвриг болн наукин олж гаргьсн начь чигн алдр динл-вриг олн-әмтнә бәәдл-джиргьлин болн уралан өслтин сәәгынн хәәлгьнд олзлдж болхмн, дәннә зер-зевд хууульгь бәәдз болхмн гидж батта кевәр ицхәнә.

Москван учен улс авсн резолюцдан, газдин ортудар бәәх, бийслән әдл учен улсин оньгинь, атомн күчиг болн ракетн техник хурдар болн күдвртәгьәр өсдз йовх учрар, цуг орн-нутгудин наукин кәдләчәр улс деер ирджәх даалгьврт тусхацхав. Советск наукин кәдләчәр газдин ортудар бәәх орн-нутгудин учен улсәд үр-иньг кевәр бәәдз, делкән хоорнд научн болн культурн залгьда келж, сургьуль-медрлин тускар хоорндан сольвр болн хууульгь келж бәәх санан-седклтә гидж резолюцд бас келгдждәнә. Нарт делкән конференц хурахмн гидж, газдин ортудар бәәх наукин кәдләчәр улсин зәрмсн седвәр келсн, ик чик—гидж советск учен улс зөвшәрдж бәәнә.

Нарт делкән учен улсин ик өргн конференц хурахмн тускар Советск Союзд болн талин орн-нутгудт чигн келдз йовх кәдлмш ик сән йовдл гидж Москван учен улс күццәр дөннджәнә. Эн конференц, онц олн орн-нутгудин наукин общественностьд иицдз, атомн дән болх аамшгин өмнәс болн делкә төвшүн бәәхин төлә ноолдхдан белнинь идкдз медх зөвтә.

Цуг орн-нутгудин учен улсин, полигическ хәләцсн өч-оньгдан болдг болв чигн, зогсджих нег ик даалгьврн—ядерн күчиг дә келгьнд олзлсн цагт ямр ик аамшг гархин делкән общественностьд урдасн саглудж келдз өлггн, күмн өмтиг олар хорам эн селмиг уга кехиг болн энүг сөрдз үзлггиг уурулхиг күцх бәәсн цуг аргь-чидлән гаргьдз ноолдлгьн болджана.

Москва балгәсна учен улсин хургт орлцджих бидн тинм неквриг дөннджәнәвдн. Манд болхла, бас тер мет советск наукин наатк чигн кәдләчәр болхла, мана бәәдл-джиргьлин ах күцврн—мана алдр олн-әмтнә сәәгынн хәәлгьн, эдн бийсинн бәәдл-джиргьлән зогслтан угагьар ясрулхин төлә зүткдз йовхдн дөн-тусан күрглгьн, делкә дән-дадж уга, төвшүн, аамшг бәәхин төлә ноолдлгьнд чидлән тәвлгьн болджана.

Советск правительств ядерн селмиг уурулхин түрүн ишкд гидж энүг сөрдз үзлггиг цагтудәлго зогсахмн гидж өгсн сүв-селвг чик гидж бидн дөннәд, энүг девсн келж тәвд, куундвр келхә атомн дән болх аамшгиг уурулдж болх цуг делкән зөвшәл келж болхмн гидж тоолджанавдн.

Мана тоолврар болхла. Ниилгсн Келн-әмтсин Организац мөнкин күүндвр кегьд бәәдгән уурад, йоста тодрха үүлдврүр ордж, зер-зевиг багьрулгь болн делкәд дән болх аамшг бәәгьд бәәдгиг йостагьар уурулгьгиг күцх зөвтә.

Олна төлә

Советин төрмүд болхла күчкәлсч улсәд оньдин залгьлдата бәәдз, цуг депутатриг болн активиг Советин уулдврмудт шишлн орлцудж, телнә ухан-билгин седвәрмүдиг хооран саалгьдшго эдл-ахугьин болн культурн тосхлгин кергтөрмүд күцәхд залх мән. Тер тоотд Каспийск поссовет, ахләчн И. Н. Огкидичев, сегләчн А. В. Мотыгина ик оньган өгч кәдләд, эн джил сән кәдлмш кев.

Альк болв чигн төрг поссовет эврәнн оньдин кәдлдж комиссүдин, уульнцин комитетсин болн активин дөнгәр, йитгьдз, цуг учр-угхн мөддз, чик шийидвр гаргьна. Орәл джилин дунд 2 сессий болсн 4 төр күүндгдәд, 4 шийидвр гарсн, дөрвүлн күцгддз, 10 селәнә хург хурсн 23 сурвр ордж ирсиг хәләгьд цугтн күцв.

Хойрдгч сессийдән Совет кәвүд-күүкдн зуна амрлгьна тускар болн ах классин сургьульчирин амрлгьндан олнә кәдлмшг орлцхин тускар—гидж школин директормуд болн заведующьриг соньсад, школмуд сургьулин чилсн джилд сургьульчирин эрүл-мендин болн тедниг чидл күрмгәрнә олнә кәдлмшг кәдлгдз, дамшлт өгхн тускд тату кәдл-

мш келдсн темдглв. Дакад болхла сургьульчир гарсн-өссн газр-усан эргдз йовдз, таньлдсн уга.

Тегәд поссовет сессийдән тер тоотиг тоолад, сән кевәр сургьульчириг амрах, бийслн сургьмдз-дамшлт авх участкд болн колхозин тәрәнд чидл күрмгәрнә кәдлгь гидж шийидв.

Эрүл-менд амрх бичкүдин площадкс 100 сургьульчирт июнин 15 күртл бүрдәдз, терүнд кәдлх кадрмуд белдх гидж шийидв.

Хөбнн, эврәнн гурвдгч сессийдән урлк сессин шийидвр ягьдз күцәгдсн күүндснд, сургьульчир катермүдәр Көк теньгс ордж экскурс кесн, дакад болхла туристнр боллада, гарсн газрар 1 хонгар, 2 хонгар, 3 хонгар болн орәл сарар йовлдад амрцхав. Зәрмнә экскурс кегьд Кавказ орцхав.

Поссовет колхозмудин кәдлмшг ик дөн болна. Колхоз „Каспиец“ гер-булин хойрдгч чледүд кәдлмшг гарл уга бәәсн зам бәәнә. Тер учрар Совет уульнцин комитетин толгьачнрт даалгьвр өгәд, кәдлмшг эс гарчах улсәд куундвр кеснә хөбн, цугьар шунд оч, ургьдл харш өвсд, ахр цагин дотр гүүдз төгсәцхәв.

Дакад болхла, хәрү гарсн газрун ирджәх хальмгудиг бәәдг пәтрәр тетгхин төләд поссовет, депутатрин болн активин дөнгәр, бәәрн бәәсн улсин болн шаньгьа сул гермүдин тоог ончта кевәр авч, цугьарагьинь орулцхав.

Совет эврәннә поселк кеерүлх болн ясхин төләд бас ик кәдлмш кев. Гол уульнцсар болн школ, библиотекин хаша-хаалгьар кеерүлгч 40 миньгьн арслн мөнгнә модд тәргдв. Поселкәр ус эргүлдж орулхд 20 миньгьн арслн гаргьв. Гурвин дууна газрт трубагьар усн орулгдәд, цуг уульнц электрическ шамта болцхав.

Намрин сармуд дотр, Алдр Октябрьск революцин 40 джилә өбн күртл цуг уульнцсиг кәкрүлж мод тәрх, 4 гол уульнцар грейдерн хаалгьс кех темдгдсн бәәнә.

Дакад болхла, поссоветин сурврар, селәнә тал дунд бәәсн загот-конториг оньгдан, селәнәс ууд бәрхм гисәр, 1,5 сай арслн мөнгнә заготконтөр бәргдждәнә.

РСФСР-н Министрмудин Советин тогтаврар, поссовет шин ирсә 250 хальмгудт мөнгәр дөн өгв. Поссоветд бытовий комисс бурдсн, көгшн пенсионер, дәннә болн кәдлмшин инвалидмүдиг эн нег сарин дотр пәтрәр тетгхмн гидж шийидәд, терүгән күцәхәр ик кәдлмш келдждәнә.

Каспийск поссовет Михайловск сельсоветлә социалистическ дөрлдә делгрүләд, күчкәлсчирин культурн-бытовий болн материалн бәәдл-джиргьлин ясрулхар шундз бәәнә.

БЕМБИН ТИМОФЕЙ.

В. МАЯКОВСКИЙ

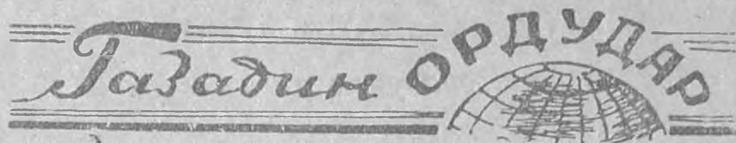
Сән гисн юмб, му гисн юмб

Кукн көвүн
эцгдән ирв,
ирәд, иигдз сурв :
—Сән
гисн юмб,
Му
гисн юмб?
Кемр
көвүн
сөбгәс хар,
кирәр
чирән
будата болхла,
куукдин арснд
күчр хорта.
Эн мунь—
кендчн
иле,
Кемр
көвүн
савнъд,
шүднә шогкд
дурта болхла,
тер көвүн
тасрха сән.

Бас
нимн
бәәнә:
бальгт орна,—
—киилгн киртнә,
байр түүгәрн
тер кенә.
Тууг
үзсн улс
Татвр уга
му гинә.
Эн көвүн
валенкан
арчна,
Эврән
бийн
калошан
угьана.
Эн
ним көвүн
Элдв
сән көвүн.
КОЛАН С. орчулв.

(ТАСС).

Иньгллгъни Бүлд

Кубад болджах йовдл

Сьенфуэгосин усна-дйәнй цергләчнрин бослт

Советск аярм хойрдад маниг харсдж авб

БУДАПЕШТ. (ТАСС). „Непсабадшаг“ гидг газет контр-революционн йовдлмуд үзсн улсин кесг бичгүд барлв. Тер улс болхла, амтн меддг Булапештин 8-ч районд 1956 джилин октябрь сард болсн буута, зертә - зевтә дйәннә центрмүдин негнә болджа-снд бйәдгджн.

Тедн бичгүдтән, Венгерск олтн келн-амтнә хортлудин хаджгър зааврас кблтә гаргъсн „тавна комитетин“ докладтан орулсн худлиг илтк-джәхәнә.

Худлахар бичсн „ООН-а комитетин доклад болхла, мана үзсәр ююгъарн болвчн буршагдлж бйәнә“ гилж Республикнин площадьт бйәдг негерин улс Дьердъ Гашпар болн Иене Пашка хойр бичджәнә. Мана правительствин суррар, Советин дйәннә частьс иртл, фашистнр болн контр-революционермүд амт алад, эдл-уушинь буладж авад йов-сиг бидн эврәннн нүдәрн үз-ләвдн.

Кенъермезе гидг уульнчин 8-ч боли 3-ч гермүдт бйәдг улс бичджәнә: бидн Булапештив балгъсна партийн комитетин герин өбр бйәдгтән, кен ирдж тер тоотиг эклснн үзләвдн. Обществин үлл, пагъан террористнр ямаран кевәр эк-толгъа угагъар андн кевәр йовдж, зерлг анъгшинъ гаргъсн йовдлмудинн үзләвдн. Тегәд чигн тер тоотн инквизицәс үлү болв. Тер му күчр йовдлас маниг хойрдад Советин аярм харсв. Тегәд чиги бидн советин олтн келн-амтнд ханлттавдн!

Би студентв, Булапештд Ракопы гидг уульнчд бйәдв гилж Пал Фельнер бичв. Октябрь сард алгдсн болн зовагдәд үксн улсин цогцс, дегтр-мүдәр гал зергләд шатасиг үзәд, фашистск болн шовинистическ лозунгс сонъслав. Булапештск балгъсна партийн комитетиг буслсиг болн тингхлән гаргъсн аялинь үзләв. Терүнд орлсн улс болхла уул гаргъсн болн ала-өзднн улс. Тер „революционермүд“ цбн хонгас мана герт бйәсн. уя хувцна лавк тонсиг үзүв. Узсәрчн, сонъсарчн тер тоотиг Венгрт болсн ил контр-революц гилж итклтә кевәр герчлдж чадхв. Терүнд орлсн улс буржуазн демократ тогтах санан уга билә, юнъгад гихлә, зерлг фашизмнн йос тогтахар седджәсмн.

Америкд болсн бас нег ядерн сөрлгън

НЬЮ-ЙОРК, сентябрин 6. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин зәнъгәр болхла, эндр США-н Невада штатд бйәсн сөрлгәнә полигонд бас нег, арвн доладгч хагърлт болв.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Барин зәнъгәр болхла, сентябрин 5-д өрүн Сьенфуэгос гидг Кубинск балгъснд усна-дйәннә гарнизон бослт кев. Бослт кесн цергләчнр балгъсна полицин управлень эздлж авад, газрар церглдг цергин подразделень болн полициг бу, зер-зевәсн салгәд, дйәннә халхин складмуд зертә-зевтәгъинн эзләл, тер зер-зевән балгъсна амтнд тарадж өгв. Амтнә дбнъгәр бослт кесн усна-дйәннә цергләчнр балгъсиг эзлв.

Правительств адгъдж, онъгдан балгъсдас дбнъ дуудад, теднә цергинь болн танксинь бослт кесн улсин өмнәс тавб. Балгъсиг үзг болгънасн хагъад, самолетар деерәсн бомб хайв.

Сентябрин 5 асхн правительств, бослт дарчклавдн гилж бйәсн бийнъ, сентябрин 6 оргч сө хооридан халдсн сонъсглад бйәв. Хойр халхас ик гарсн бйәнә.

Сьенфуэгос болхла портовий балгъсн, Гаванәс дорд-өмәрәнднн 130 мильд, Лас-Вильяс гилг Кубин централн провинцл бйәнә. Правительствин өмнәс, ик зуудн арлин дордк анъгд ода бийнъ зертә-зевтә бослт болад бйәнә гилж темдглв. „Нью-Йорк таймс“ гилг газет, Сьенфуэгосд болсн усна-дйәннә гарнизона бослтн тускар бичсндән, тер бослт болхла нидникн үвләс нааран Батистин өмнәс дйәннә подразделеньс шинъкән түрүн болдж босджана гилж заав. Өмнн болхла, церг нанд кевтән тулг болджана гилж диктатор келдг билә.

Юнайтед пресс агентствин зәнъгәр болхла, Гаваньд төвшун биш. Батистин диктаторин өмнәс боссн улс полици хойран хоорнд дару-дарунь ноолдан гарад бйәнә. Сьерра — Маэстра (Орьенте провинцл) уулд Фидел Кастро толгъачта боссн улс ноолдагъан зогсагъад уга.

США Сирийин өмнәс дāvрхәр белдвр кеджәнә

БЕЙРУТ. (ТАСС). Ливанск бар, Америк дйәннә кунд зер-зев Йорданьд шинәс өгсн зәнъг барлв. Тер зер-зев өг-лгән болхла США-н орн-нутгин селләтрин дарукин дарук Лоя Гендерсона Ближний Востокд ирснә аш болджана. Газетсин зәнъгәр болхла, шулун кевәр тер зер-зевиг Йорданьд күргхин төләл

„агъарин флот“ бурдәхәр седджәнә. Газетсин зәнъгәр болхла, америкин зер-зевәр Ирак, Ливан болн Турций бас тетк-гдхмнджн.

Шулун гилгәр Америкн зер-зев Сирийлә зерглдж бйәсн орн-нутгудт өглгән болхла Гендерсона эк татлгән гилд „Ориан“ гилг газет бичв.

Рим балгъсна көлгнд көдлдг улс буцлгъ келгън

РИМ. (ТАСС). Римд балгъсна көлгнд көдлхәдг улс дакн шинәс буцлгъ келгъ эклв. Хойр дакж өрүн болн үдлә балгъснд трамвай, тролейбус, автобус болн метрогъар йовлгән хошал

часд зогсагдв. Августин 30-д 24 часин эргид буцлгъ кесн. көлгнд көдләчнр, администрац теднә экономическ некврнг эс куцәсн уршгар, дакн шинәс буцлгъ кехәр шииндхәдж.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.

1957 джилин сентябрин 30-д

Москва балгъснд

Государствени дотр-дундин шүүврин 3 процентн өгйән

59-ч ГОЛ ШҮҮВРИН БОЛН НЕМР 10-ч ШҮҮВРИН

тираж наадгдхмн.

Өгйән арвн разрядт—гол тиражд 46502000 арслнъга 85000 шүүврмүд, немр тиражд 113390600 арслнъга 115000 шүүврмүд наадгдхмн.

Тиражд надгдджах ик мбнъгнә

ШҮҮВРМҮДНЬ

10 шүүвр — 100.000-д арслнъга

70 шүүвр — 50.000-д арслнъга

300 шүүвр — 25.000-д арслнъга

1050 шүүвр — 10.000-д арслнъга.

Өгйән облигацс, хоршалгъна кассмудар дурндан худгдәд, тер үндән хәрү орулдж авгдмн.

Государствени дотр-дундин шүүврин 3 процентн өгйән худ-ддж авчхатн.

Хальмг танъгъчинн күч-кблснә государствени хоршалгъна болн госкредитин кассмудин управленьсн

нег чигн кун Азисиг өдрәр станд үзсн уга. Орлә машин-гъәрн тег орад, амтн унтсна хббн, сө ирдмн. Удсн уга, сән зәнъг туурад күрч ирв. Шин-кән дәссн тракторист өвс ху-ралгъна зурагъан давулдж кү-цәгъәд, дамшлтта тракторист-нриг давдж, түрүн орм эзлв.

Партийн организацин сег-ләтр директор хойр сән үзм-лжтә көдлмш кеснднн дам-ждад өггәд йовдг Улан туг болн мбнъгнә мбрә авч ирдж өгсн өдриг Азис кезәчн мар-тшго. Тийгәд үнндән көдлм-шин аш-байр, эврәннн йосн кун болсн үнән болн күчтә гилг үүрмүдиннн ни-ниинъ-гъүг медв.

Тер өдрәс авн Азис дөр-ләнд түрүн орман куунд өгх биш, улм цааранднн эврәннн эрдмән ясрулдж, медрлән обл-лүлнә. Өдгә пагт болхла, эн көвүн үнн дәмшлтта тракто-рист болдж тоолгдджана.

Эн джил Азис бас сәйнәр көдлджәнә. Элвг 200 гектар газрт өвс ковьнглв.

...Ююгъинь келхв, уурмү-дин күчтә гилг ни-ниинъгъү гилгтн сән алдг уга болджана. Фермин хотна 32 герт 10 зүсн келн улс бйәнә: шеркш болн абазинчнр, хальмг болн хас-гуд, орс болн украинчнр, азер-байлжанчнр болн кабардинчнр, белорусс болн армән. Тер бийнн эн коллектив йир ниинъгъү.

Көдлмшт болн джиргәлд ке-зәчн цугъар хамдан. Негнднн му йовдл үзгдхлә—цугъар ла-рунь нбкд болад, ясрулна. Инъгин күчтә гарас үлү юн газрт бйәдв!

Тинн бат инъгллгънә герчнн болхла, гарсн-төрсн газрурн ирджәх хальмгудиг бйәрн ул-син үнн седкләсн тослгън бол-джана. Олтн бүлтә Нуудлчин Батид шин газрт нечк кунд болн гихлә украинец Андриен-ко Тихон эврәннн герт орулв. Ода болхла Бати эдл-ахута, сән бйәнә. Эврәннн килмджтә көдлмшәрн Нуудлчин Бати ам-тнә кесн ачд хәрү өгчәнә.

Ах-дү хойрла әдл хальмг Петуша Модн болн хасг Иман-газиев Елсу хойр бйәцхәнә. Елсу украиннн үсәрн шин ирсн Модигин бичкүдгт дбнъгән өгв. Ик гилг дбнъ бйәрн улс Ширикенов Николайд өгцхәв. Ода болхла Николай зоотех-ник болдж көдләд, бийднн ташр збв күргсн улсд збвәрн ач-тусан күргнә.

Фермин коллектив ончта кевәр, малин хаша-хаацинь ясдж, шинәс бйәрджәнә.

—Сән таарта бйәнәвдн,—гилж тракторист, абазинец Юсуф Ромазанович Гедыгушев келнә.

Бүд таарта болхла, збөр бийнн ирдг,—гилж келдг хууч-на уг бйәдг.

—Теегин агъугъарчн, уулин хавчгарчн—әлднн болв чигн мана советин амтс Ленинә зааврмудар хаалгъ кедж, олтн келн-амтнн ни-ниинъгъү болн инъгллгънәнн гегәгъәр герл кедж йовцхана. Маниг зал-джахнн—мана ниинъгъү Ком-мунистическ партъ болджана. Тер учрар бидн бас ниинъгъ-гъү болх збвтәвдн,—гилж бри-гадир Нури Мусович Ниров келнә.

А. БУРМИСТРОВА,

Дархнин алхч Федор Гри-горьевич Кравцов, Анатољдан гер авч өгчәнә гисн зәнъг, дживртәшнъг шулун кевәр „Ленинский“ совхозин гурвдгч фермиг эргдж хотна улсд сонъ-сгдв. Асхн шидр Кравцовинд хам-хоша бйәсн улс цуглрад, альд нәр кехин төр хүүвлхәв.

—Мини гер болхла—дүүрнн аагъшнъг. Уудг, иддгнн бйә-хми болджана, зуг нәр альд кей? Мана гер цуг гиччириг багташго,—гилж Федор Гри-горьевич келв.

—Палаткд келлә ягъна?—гилж негн селвг өгв.—Серүн болчкад, у-өргн.

Тер селвг цугтаднн таасгдәд, ирх долан хонгин амрлгъна өдр күртл кергтә тоот белн болв.

...Хурм йир сән байрта-серг-мджтә болв. Терүнд олтн келн амтнәс бурдсн фермин коллек-тив кевтән цуглрв. Абазинец Гедыгушев болн хасгуд Иша-нов Максст, Гасейнов Нуркат, Имангазиев Елсу эдн ю-бис күүндәд, шуугад-инәлдәд бйә-цхәнә. Ке гилгәр кеерсн халь-мг күүкн Ширикенова Пслена альвн кевәр Андриенко Тихон-ла „Гопак“ гилг украинск би биләд, азербайджанец Алиев Азис шулун-шудрмг лезгинкд белорусс Якубовский Яковта эргәд-чичрәд хурлзв.

Шин ирсн күүкн Михайлен-ко Римма гиччириг ик гилгәр гйәхдх хәләв, кнъгад гихлә, теегт, кеер бйәх селәнд, танъ-гъчин хофт балгъснас, механи-зацин школд сурджасн Ана-тольла ирдж йовхдан, седклнн зовдж, әәдж йовла.

—Ягъсн сән улсв эн!—гилж Римма келв.

—Манахсчнн цугъар тинн,—гилж хар үстә Азис келн, ха-дждудан суусн тракторн брига-дин бригадир Нури Ниров тал хәләв.

—Энүг болхла уктлән мар-тшгов,—гив.

Сургъул-эрдм Азист йир ббкркәд бйәдж. Детальмүдин нерднн дарунь мартгдәд, залдг рычагуд бас санагъарнн болл уга зовадж. Кесг дакдж мел болшго гигъәд хаяд гархар седсн бийнн, Азисиг бригади-рин зүткдж сургъулгънн болн килсн сән седклнн бәрәд бйә-лә.

—Седклән бичә зова, сән гилг механизатор болхмч,—гилж кесг саамлдж Ниров кел-лә.—Зуг бичә залхур!

Цуг бригадарн эмнг газр эдлх болдж ирснәс нааран, олтн дамшлт уга баахн-баахн көвүдт шеркш Нури Ниров трактор йовулдг эрдм дасхла. Кесг джилд амтнд заагъад, үзүләд йовдж, онц сургъулгъ-на дамшлт авб. Шин дасджах көвүдт бийсднн иткдж трактор даалгъад, дасхдг болв.

—Манъгъдур өвс оч ковьн-гл,—гилж бригадир келв.

Азис бийнн нег чидлән сө-рәд хәләс гисн бийнн, әәгъәд бйәлә.

Түрүн „дйәч шүүврән“ зал-лушг кевәр көвүн өгв. Тер бийнн Нировин дбнъ болн заавр уга болсн угә. Машин ормасн көндрәд гарн, гарин аюгъар йовхла, Азис ик гилгәр бай-рлв. Асхн шидр теегт олтн-олтн ковьнуд шовалдв.

Букл долан хонгин эргцд